

Μαρξ και Φρόντ πεέρα από τα κλισιέ

Βιογραφικά graphic novels παρουσιάζουν τη συναρπαστική ζωή των δύο στοχαστών

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΗΝΑΚΗ

Θέλησαν και οι δύο να απελευθερώσουν την ανθρωπότητα: ο ένας από την καταπίεση του κεφαλαίου και ο άλλος από την καταπίεση της επιθυμίας. Γεννημένοι τον 19ο αιώνα με διαφορά 38 ετών, ο Καρλ Μαρξ και ο Ζίγκμουντ Φρόντ είναι δύο προσωπικότητες που ξεπέρασαν τα χρόνια και τους αιώνες τους, που δοκιμάστηκαν, στο παρόν τους, με το μέλλον – και παρότι το διαμόρφωσαν, εξακολουθούν να ερευνώνται, να διαβάζονται, να εμπνέουν.

Η οικονομολόγος, ιστορικός και ψυχαναλύτρια Κορίν Μάγερ και η εικαστικός και εικονογράφος Αν Σιμόν δημιούργησαν δύο βιογραφικά graphic novels που διατρέχουν τη ζωή και τη σκέψη των δύο επαναστατών, με εισαγωγικά ή χωρίς: από τη μέρα που γεννήθηκαν έως τη μέρα του φυσικού τους θανάτου, από τις πρώτες τους σκέψεις μέχρι την ολοκλήρωση της επιστημονικής προσφοράς τους, από την πρώτη σπίθα του μυαλού τους μέχρι τη φωτιά που άναψαν στη γνώση και την κατανόηση του κόσμου.

Ο Κάρολος Μαρξ και ο Ζίγκμουντ Φρόντ μετατρέπονται σε μικρού μήκους ταινίες, μέσα στις οποίες μεγαλώνουν οι ίδιοι και η σκέψη τους. Οι βασικοί σταθμοί στη ζωή τους, οι γνωριμίες τους, οι γάμοι και τα διαζυγιά τους, ο πόλεμος που δέχθηκαν, οι κατακτήσεις και οι αποτυχίες τους, η ωρίμανση πνεύματος και σώματος είναι εκεί, μπροστά μας, δίχως να παραλείπεται καμία βασική λεπτομέρεια. Εξάλλου, πρόκειται περί βιογραφιών, όχι περί αποτίμησής του έργου τους.

Γεννημένος στην Τριρ της τότε Πρωσίας το 1818, ο Κάρολος Μαρξ, σε πολλές στιγμές της

Ο Κάρολος Μαρξ ζωντανεύει και μιλάει, παρουσιάζοντας τη ζωή και το έργο του.

Φρόντ και φροϋδισμός σε ένα συγκινητικό πεδίο μάχης ενός νου που πάλεψε με τα ανθρώπινα αδιέξοδα.

Τα δύο βιβλία τους παρακολουθούν από την πρώτη σπίθα μέχρι τη φωτιά που άναψαν στην κατανόηση του κόσμου.

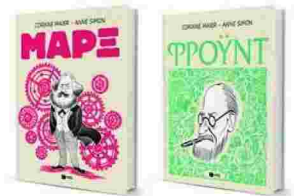
ζωής του αναρωτήθηκε «μήπως έρχεται η ώρα της επανάστασης;» – κάθε φορά που ο καπιταλισμός της εποχής του σκόνταφτε σε ένα αδιέξοδό του, ο φιλόσοφος

έψαχνε τη μεγάλη ευκαιρία για την απελευθέρωση «από την εξαθλίωση, τις ανισότητες, την εκμετάλλευση, την ανεργία». Τα πηγαινέλα του στη Γερμανία και στην Αγγλία, η γνωριμία του με τον Φρίντριχ Ενγκελς, η Τζένη, τα παιδιά του, ο πόλεμος ήδη από το πανεπιστήμιο, η Διεθνής, το Κομμουνιστικό Μανιφέστο, το «Κεφάλαιο», η ματαιώση, ο θάνατος στο Λονδίνο το 1883, η μετά θάνατον ζωή διά του –πολλαπλώς ερμηνευμένου– μαρξισμού. Ο Κάρολος Μαρξ, μέσα σε λίγες λέξεις και

πολλές εικόνες, ζωντανεύει και μιλάει, κυρίως αυτός, και παρουσιάζει τον εαυτό του στον αναγνώστη, συνοδευόμενος από όλα τα αστεία στερεότυπα του μέσου ανθρώπου για τις μεγάλες προσωπικότητες – και αυτό είναι ένα από τα ατού του εν λόγω graphic novel: σπάει τα στερεότυπα είτε της ζωής είτε της κληρονομιάς του Καρόλου Μαρξ.

«Δεν είμαι νεκρός»

Το ίδιο συμβαίνει όμως και στη βιογραφία σε σκίτσα του Ζίγκμουντ Φρόντ. Από το Φράιμ-

περγκ της τότε Μοραβίας, όπου γεννήθηκε το 1856, έως τον θάνατό του στο Λονδίνο το 1939 («αλλά δεν είμαι πραγματικά νεκρός»), ο φροϋδισμός χτιζόταν όσο ζούσε ο ιδρυτής του, αποδύμενος σε έναν επίμονο αγώνα απελευθέρωσης της επιθυμίας του ανθρώπου – ή, τουλάχιστον, αποδοχής της. Αυτό που ο Ζίγκμουντ Φρόντ προσέφερε, στα περιθώρια της ανυπέβλητης προσφοράς του στην ψυχανάλυση, ήταν ένα πλαίσιο κοινωνικής αποδοχής της επιθυμίας, μια και ο ίδιος δύσκολα γινόταν αποδεκτός στους κύκλους του. Τα λόγια και οι εικόνες, σε κάθε καρέ, μετατρέπουν τον Φρόντ και τον φροϋδισμό σε ένα συγκινητικό πεδίο μάχης ενός νου που πάλεψε κι εκείνος με τα ανθρώπινα αδιέξοδα της εποχής του, επέμεινε, έως ξεροκεφαλιάς, στη δική του απελευθερωτική θεωρία (και πρακτική) και, όπως και ο Κάρολος Μαρξ εξάλλου, παρερμηνεύθηκε επανειλημμένως και συνειδητά.

Να τι επιπλέον προσφέρουν οι δύο αυτές graphic βιογραφίες: ένα ρεπεράζ από δύο ζωές που δεν έχει, εντέλει, σημασία εάν ήταν στη «σωστή» ή στη «λάθος» πλευρά – αρκεί ένα πάθος να πυροδοτεί μια ζωή και μια προσφορά στο μέτρο του δυνατού ολοκληρωμένες.

Corinne Maier, Anne Simon, «Μαρξ» και «Φρόντ», μίτρ. Σίτη Τριναταφύλλου, εκδ. Πατάκη.

